

Asia: VN/23399/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kotikuntalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Näkemyksenne ihmisten kotikunnan, asuinpaikan ja väestökirjanpitokunnan määräytymistä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 3, 8, 9, 11 ja 25 §)

Vuodelta 1994 olevan kotikuntalain uudistuksessa tulee voimakkaammin huomioida monipaikkaisuuden vahvistuminen, etätyömahdollisuuksien lisääntyminen ja niiden myötä suomalaisista merkittävän osan ajankäytön jakautuminen useamman paikan kesken. Tämä koskee erityisesti alueita, joilla asukasmäärät kasvavat merkittävästi vapaa-ajan asukkaiden vaikutuksesta.

Suomessa arvioidaan olevan reilu kaksi miljoonaa vapaa-ajanasuntoa. Vuoden 2021 Mökkibarometrin mukaan keskimääräinen vapaa-ajan asunnolla vietetty aika on kasvanut huomattavasti ja sen odotetaan lisääntyvän tulevaisuudessakin. Vuonna 2020 keskimääräinen vuorokausimäärä oli 103, kun vastaava luku Mökkibarometrissa 2016 oli 79. Kasvu oli erityisen voimakasta vuodesta 2019 vuoteen 2020, jolloin yöpymisten määrä kasvoi 14 vuorokautta. Mökkibarometriin 2016 verrattuna yhä suurempi osa vapaa-ajan asuntojen omistajista uskoi vapaa-ajan asuntonsa käytön kasvavan edelleen seuraavien kolmen vuoden aikana.

Osaltaan koronapandemian aiheuttama voimakas etätöiden lisääntyminen on näkynyt vapaa-ajan asunnoilla. Etätyötä vapaa-ajan asunnolta tehneiden osuus niistä työssäkävivistä, joille etätyö oli mahdollista, oli 43 prosenttia. Vastaava osuus Mökkibarometrissa 2016 oli 7 prosenttia. Etätyötä vapaa-ajan asunnolta tehneistä kaksi kolmasosaa oli halukkaita ja lisäksi neljäsosa mahdollisesti halukkaita lisäämään etätöitä sieltä käsin.

Mökkibarometrin 2021 tulokset osoittavat, että vapaa-ajan asuminen on ilmiönä edelleen voimistunut, ja moni mittari antaa olettaa, että kehitys tulee olemaan samansuuntainen myös lähitulevaisuudessa.

Kasvava joukko monipaikkaisia on myös kiinnostunut muuttamaan mökkikuntaansa pysyvästi. Lähtökohtaisesti jo perustuslaki turvaa ihmisille vapauden valita asuinpaikkansa, eikä kotikuntalain tulisi sitä tältä osin estää. Vapaa-ajan asunto tulisivikin voida nykyistä helpommin ilmoittaa henkilön pysyväksi asuinpaikaksi, mikäli asunto on pysyvään asumiseen soveltuva ja henkilö itse pitää sitä tosiasiallisena ja vakituisena asuinpaikkanaan.

Peruspalveluiden järjestämisestä vastaa ensisijaisesti hyvinvointialue, jonka alueella henkilön kotikunta sijaitsee. Ihmiset jakavat kuitenkin aikaansa yhä enemmän eri paikkakuntien välillä ja käyttävät myös useamman paikkakunnan järjestämiä julkisia palveluja. Vaikka laki mahdollistaisi jatkossakin henkilölle vain yhden kotikunnan, tulisi monipaikkaista asumista tukevia ratkaisumalleja ja vaihtoehtoja kehittää (oli kyseessä sitten hyvinvointialueiden ja kuntien palveluiden järjestämisvastuu tai rahoitus), jotta ne nykyistä paremmin vastaisivat kunnille ja hyvinvointialueille monipaikkaisista asujista aiheituvia kustannuksia.

2. Näkemyksenne kotikunnan ja asuinpaikan muuttumista koskevista poikkeuksista (uuden kotikuntalain 10 §)

-

3. Näkemyksenne ulkomaalaisten kotikunnan saamisedellytysten tarkentamista ja kotikunnan menettämistä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 4–7 ja 17 §)

-

4. Näkemyksenne muuttoilmoitusten tekemistä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 12–14 §)

-

5. Näkemyksenne muuttoilmoitusten käsittelyä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 15–21 §)

-

6. Näkemyksenne väestötietojärjestelmästä ja Digi- väestötietoviraston varmennepalveluista annettuun lakiin sekä muihin lakeihin ehdotetuista muutoksista

-

7. Esitysluonnoksessa on kuvattu lakiehdotusten keskeiset vaikutukset (jakso 4.2). Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, täydennettävä tai tarkennettava?

-

8. Esitysluonnoksessa on kuvattu vaihtoehtoisia toteuttamistapoja (jakso 5.1). Olisiko jokin näistä toteutustavoista perustellumpi kuin esityksessä ehdotettu malli?

Esitysluonnoksessa on yhtenä vaihtoehtoisena toteuttamistapana esitetty kaksoiskuntalaisuuden ja monipaikkaisuuden mallia. Vaikka näiden mallien toteuttamiseen nähdään kytkeytyvän lakiesityksessäkin mainittuja perustuslaillisia haasteita, tulisi lakiuudistuksen kuitenkin uudistavassa ja ratkaisuja etsivässä hengessä pyrkiä edistämään kokeiluja ja malleja, joilla huomioidaan monipaikkaisuuden kasvava merkitys. On myös syytä huomioida, että esitysluonnoksessa mainittu Valtiovarainministeriön selvitystyö on vuodelta 2018, jonka jälkeen monipaikkaisuus on entisestään vahvistunut.

Monipaikkaisuuden seurantaan ja tilastointiin sekä tähän saakka riittämättömään tiedonkeruuseen tulee jatkossa panostaa. Niin monipaikkaisuuden hyödyntämisen kuin päätöksenteonkin tueksi tarvitaan ajantasaista tietoa, joka tekee monipaikkaisuuden näkyväksi ja tilastoi luotettavasti esimerkiksi viipyviä ja vapaa-ajan asuntojen käyttöasteita.

Suomen Kylät ry esittää, että monipaikkaisuuden huomioimista kehitetään tulevina vuosina rohkeilla piloteilla ja kokeiluilla. Monikuntalaisuuspilotti tulisi käynnistää mahdollisimman nopealla aikataululla ja kiinnittää siinä huomiota erityisesti palveluiden järjestämisvastuuseen, rahoitukseen sekä asukkaiden osallisuuteen ja vaikuttamismahdollisuuksiin asuinpaikkakunnallaan. Monipaikkaisuuden huomioimisen kotikuntalaisissa ja uusien pilottien ja kokeilujen kehittämisen tulee kulkea rinnakkain Suomen Kylien jo aiemmin ehdottaman kansallisen etätyöstrategian luomisen kanssa. Irlannin mallin mukaisella etätyöstrategialla edistetään myös monipaikkaisuuden vahvistumista.

Suomen Kylät toivoo monipaikkaisuuden voimakkaampaa huomioimista uudessa kotikuntalaisissa. Suomessa on paljon kuntia, joissa vapaa-ajan asukkaat muodostavat merkittävän osan alueen väestökannasta. Näillä alueilla kuntien tulee jatkossa saada konkreettisempaa hyötyä vapaa-ajan asukkaistaan ja toisaalta vapaa-ajan asukkaille tulee antaa selkeämmät oikeudet osallistua alueen päätöksentekoon.

9. Muut kommentit esitysluonnoksesta

-

Niilivuo Johanna
Suomen Kylät ry